

ולנו מכירים את
המבטים החשדניים
באוטובוס, את ההיסוס
לפני שבוחרים שולחן
בבית הקפה. כולנו
הרגשנו את תחושת
המחנק ואת הפחד שזה
הולך ומתקרב. את סבב
הטלפונים המתמשך,
אני בסדר, ואת,
דיברת כבר עם החבר
שמאחר?

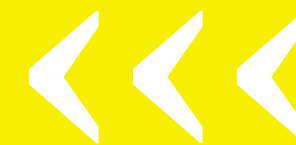

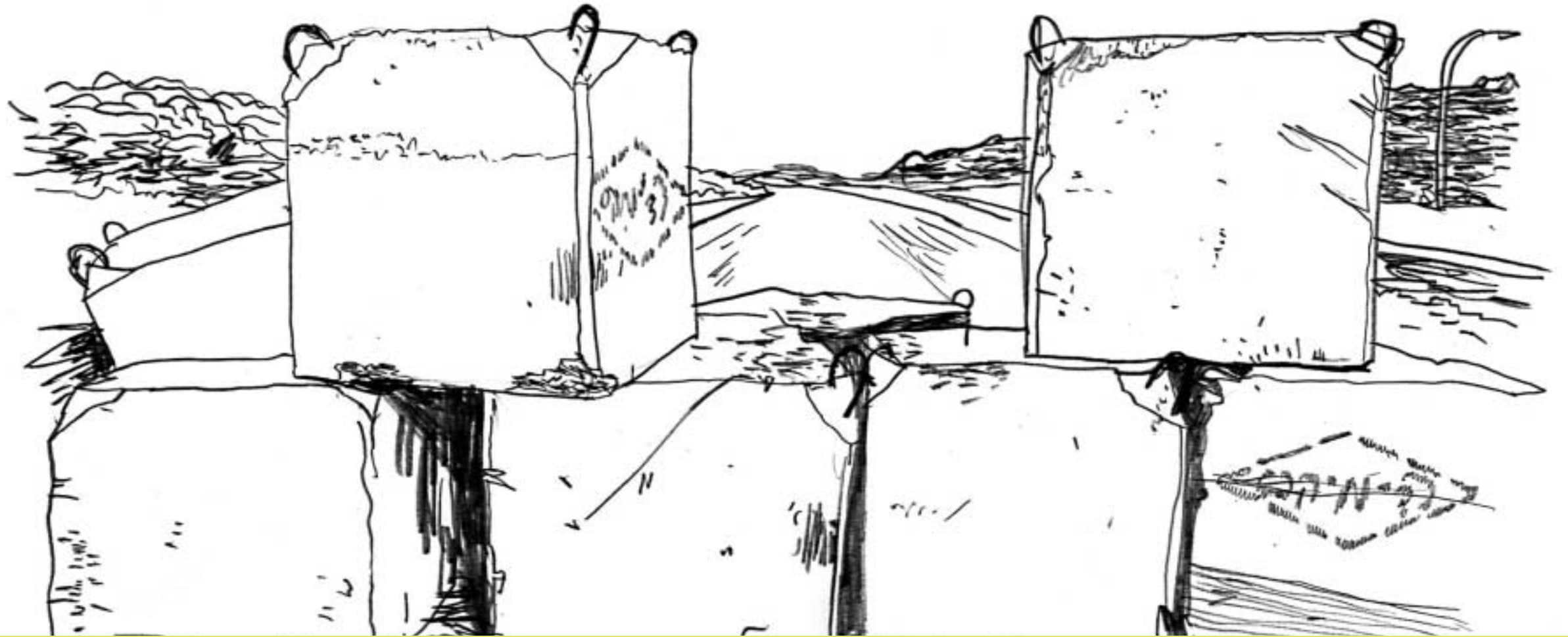
אין רע מפיגועים. אין אכזריות נוראה
מהריגה מכוונת של אזרחים.

בשלוש השנים ושלושת החודשים
האחרונים נהרגו בפיגועים 614
אזרחים. 105 מהם ילדים. אלפים
נוספים נפצעו. מאות פיגועי
התאבדות ופיגועי ירי הרגו, פצעו
והרסו את חיי הנפגעים,
משפחותיהם וחבריהם.

אין סיבה ואין דרך להצדיק זאת.
הריגת אזרחים, בתל אביב או
באריאל, היא ההפרה הבוטה ביותר
של זכויות האדם. פשע מלחמה. מי
שמצדיק זאת במסגרת "מלחמת
עצמאות" או "ג'יהאד" או "יאוש
מהכיבוש", מתכחש לכלל כלל
אנושי, מוסרי ומשפטי.

חובתה של הממשלה להגן על
כולנו. תפקידם של כוחות הביטחון
למנוע את הפיגוע הבא.

בהדרגה התפתחה השיטה. מינואר 2002 נדרש כל פלסטיני המבקש לעבור בין ערי הגדה לאישור מיוחד. האישורים, שתוקפם נע בין יום אחד לשלושה חודשים, ניתנים למי שעונה על אחד מ-17 המצבים המקנים זכאות ועומד בתנאים נוספים.

לכאורה זה נשמע הגיוני. כדי לעצור מתאבדים בדרכם, חייבים לשמור ולפקח מי עובר ולאן. צריך לסגור כבישים ולהכריח את כולם לעבור במחסום בו עומדים חיילים שתפקידם לבדוק ולמייץ. אזרחים תמימים ימשיכו בדרכם במהרה, מחבלים ייתפסו וייכלאו. נשמע הגיוני, אבל רחוק כל כך מהמציאות.

לפני למעלה משלוש שנים, כמה שבועות לאחר שנסגר המעבר בין הגדה המערבית לבין ישראל, החליטה הממשלה על מדיניות חדשה: הטלת הגבלות חמורות על תנועת הפלסטינים בתוך הגדה.

מאות ערימות עפר, קוביות בטון ותעלות הוקמו כדי למנוע תנועת כלי רכב בעומק הגדה. עשרות מחסומים מאויישים בחיילים הוצבו סביב הערים. כבישים הוכרזו כאסורים לנסיעה.

קשה לדמיין את התמונה: אלפי אנשים הולכים ברגל בין חסימה אחת לשניה, שקיות קניות בידיהם, ילקוטי בית ספר על גבם. חמור משמש כמכונית עבור קשישים וחולים שהליכתם קשה. נער שרגלו מגובסת, נשען על קביים, משקיע מאמץ מיוחד כדי לעבור עוד תלולית המפרידה בינו ובין המונית הצהובה שמחכה מצידה השני של ערימת העפר.

ביום אחד, כתוצאה מהחלטה אחת, הפכו החיים בשטחים למסע הישרדות מתמשך.

כמעט כל דרך היא דרך ללא מוצא. יותר משני מיליון בני אדם נחשבים לעבריינים, מפרים יום את הכללים שהוטלו עליהם. כי אי אפשר להפסיק לגמרי את החיים ולהסתגר לתמיד בבתים ועדיין חייבים להגיע לעבודה, או ללימודים או לבית החולים. וצריך למכור את הסחורה, או פורקים ליד קוביות הבטון וסוחבים על הגב ובעזרת עגלות עד לחסימה הבאה, אליה מנסה משאית אחרת להגיע.

תורים ארוכים, עשרות ומאות זוגות ידיים אוחזות תעודות זהות בליות מבדיקה. יש גדרות שיוצרות מסדרון מעבר, יש רמקולים גדולים צועקים, אין סככה שתגן מפני השמש או הגשם ואין הנחה לילדים

בעשרות המחסומים בהם עומדים חיילים אפשר לפחות לנסות לשכנע, הרבה פעמים להתחנן, מדוע חייבים לעבור ומה אתה מבקש לעשות בכפר בו גרה אימך או בעיר בה נהגת לעבוד. לכך התכוון הצבא כשדיבר על "כתר נושם", על "הקלות".

תורים ארוכים, עשרות ומאות זוגות ידיים אוחזות תעודות זהות בליות מבדיקה. יש גדרות שיוצרות מסדרון מעבר, יש רמקולים גדולים צועקים, אין סככה שתגן מפני השמש או הגשם ואין הנחה לילדים. שעות, בכל יום, בכל מקום. איודאות תמידית - מי יצליח לעבור בעזרת האישור שהוצא רק לפני כמה ימים, ואולי שוב השתנו הכללים ואין מעבר מתחת לגיל ארבעים. "עצור. אחורה, אחורה. אחד אחד. תבוא בלי האישה. אל תעצבן אותי. אל תעצו." להמתין, להראות תעודה, לענות יפה מי אתה ולאן אתה הולך, ולמה, ולפעמים להרים חולצה. לקוות שהיום יהיה שם החייל הנחמד שאתמול חיך ונתן לעבור. ואז לשמוע שהיום אסור, ואז מה אם באת מכאן בבוקר ולא הייתה בעיה. אולי מחר. אולי כשהמשמרת תתחלף וחייל אחר יגיע.

כי צריך לזכור - גם החייל עייף משעות העמידה הארוכות ומלחץ ההמון המתחלף לאיטו. גם הסבלנות שלו נגמרת. והוא לא כל כך יודע מה אסור ומה מותר ומה נכון. ואיך נראה בדיוק מקרה הומניטארי ומאיפה לו לדעת מה כתוב בערבית על נייר שחתם עליו רופא. המפקדים אמרו לו משהו על "שיקול דעת" ושסומכים עליו. שהוא עושה עבודה חשובה. אבל זה מבלבל, וקשה, ומתיש.

אז לפעמים הוא יצעק, ינסה לאיים, ירגיש שהוא חייב קצת לחנך את מי שמנסה לעקוף או מנדנד. הוא מחרים את התעודה, כמה שעות בצד אולי יספיקו לערבי שמולו להבין איפה הוא טעה. והנה כבר דוחפים מרימים את היד ומורידים מכה.

מי שנמצא שם יודע, שיגרת המחסום עשויה השפלה ושרירות. אזרחים מול חיילים מתודרכים למשימה, גבר בחליפה מול סמל לבוש אפוד וקסדה.

"דו"ח בצה"ל:

המחסומים בשטחים לא מונעים כניסת מחבלים".

הארץ, 2.11.01

גורמים צבאיים בכירים:

"הכאב הוא שהמחסומים האלה גם לא כל כך יעילים. הם מקשים מאוד על תנועת האזרחים השוטפת, אבל המציאות מוכיחה שהמחבלים מגיעים כמעט לכל מקום שהם רוצים וגם מסתננים לתחומי הקו הירוק, למרות מערך המחסומים הענק".

ידיעות אחרונות, 20.2.02

האלוף (מיל') יעקב אור, מתאם הפעולות בשטחים בשנים 1997-2001:

"ככל שהמצוקה תגבר, גם החמאס יגביר כוחו. אם לרחוב הפלשתיני לא יהיה מה להפסיד, אנחנו נפסיד. במקום ללכת לעבודה הם יעסקו בהכנת מטעני חבלה ומארבי ירי ויתפוצצו בתל-אביב".

ידיעות אחרונות, 13.7.01

הרמטכ"ל לשעבר, רא"ל (מיל') אמנון ליפקין-שחק:

"חיילי צה"ל נמצאים בכל יום מול מאות ואלפי אנשים שממתינים במחסומים... המציאות הזאת, החיכוך הבלתי-נסבל של הפלשתינים עם חיילי צה"ל, מייצרת בכל יום עוד מתאבדים פוטנציאליים".

מעריב, 21.12.01

תא"ל (מיל') דב צדקה, ראש המינהל האזרחי בשנים 1998-2002:

"אני לא אוהב את המצב הזה. הוא מעודד שנאה בלתי רגילה לטווח הארוך... מדינת ישראל קבעה שרק אדוני הארץ יסעו על הציר, הכובשים הנאורים... לפני שבועיים ראיתי אבא הולך עם שני סלים ועל כתפיו ילד בן חמש. מאחוריו מדדה אמא בצהרי היום, אמא עם תינוק שאולי הוא בן יומו, והם הולכים מצומת איו"ש עד ביתין. בחיך, מה זה תורם? מה זה תורם? אני מדמיין לעצמי את אשתי הולכת ככה עם הילדה, מדדה בבוץ. וואלה, אני מקבל חררה".

במחנה, 28.12.01

בכירים מערערים על מדיניות החנק

הרמטכ"ל, רא"ל
משה יעלון:
"מדיניות הממשלה
מזיקה מאוד, אין
סיבה להעניש
את הפלסטינים ללא
הבחנה".

מעריב, 29.10.03

מפת החנק

בתוך שטח הגדה נבנו 608 חסימות המונעות מעבר כלי רכב:
457 ערימות עפר, 95 קוביות בטון ו-56 תעלות.
56 מחסומים מאויישים באופן קבוע על-ידי חיילים.

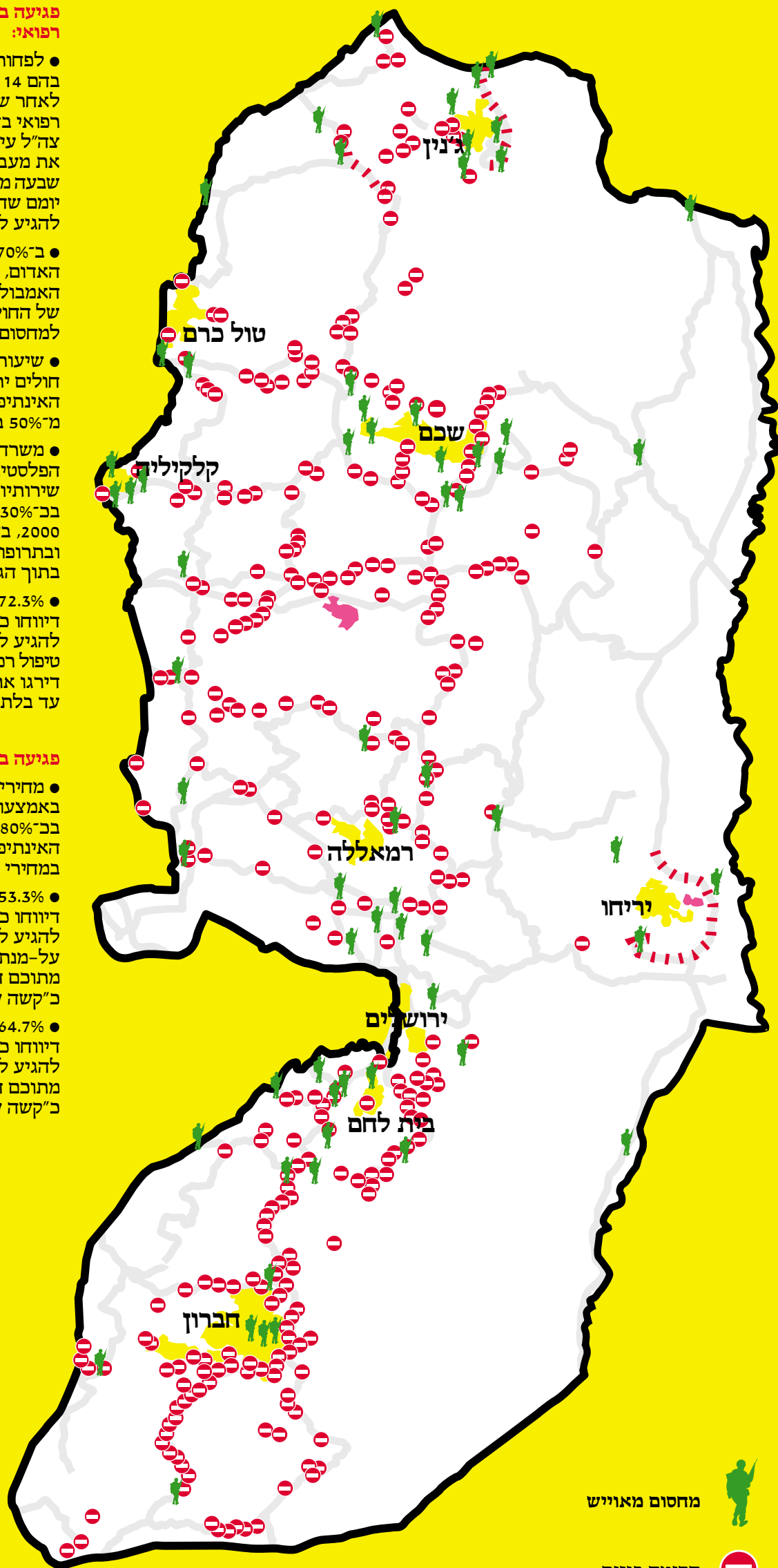

פגיעה בזכות לטיפול רפואי:

- לפחות 38 פלסטינים, בהם 14 קטינים, נפטרו לאחר שלא קיבלו טיפול רפואי בזמן, מכיוון שחיילי צה"ל עיכבו אותם או מנעו את מעברם במחסומים. שבעה מהם היו תינוקות בני יומם שחיילים מנעו מאמם להגיע לבית החולים.
- ב-70% מהקריאות לסהר האדום, לא מצליח האמבולנס להגיע לביתו של החולה, שנאלץ להגיע למחסום בכוחות עצמו.
- שיעור הלידות בבתי חולים ירד מ-95% לפני האינתיפאדה לפחות מ-50% בספטמבר 2002.
- משרד הבריאות הפלסטיני צימצם את שירותיו בשנת 2002 בכ-30% בהשוואה לשנת 2000, בשל מחסור בציוד ובתרופות וקשיי התנועה בתוך הגדה.
- 72.3% מתושבי הגדה דיווחו כי הם מתקשים להגיע למקום בו יקבלו טיפול רפואי. מתוכם 51.4% דירגו את הקושי כ"קשה עד בלתי אפשרי".

פגיעה בזכות להתפרנס:

- מחירי המים הנמכרים באמצעות מיכליות עלו בכ-80% מאז תחילת האינתיפאדה בשל העליה במחירי ההובלה.
- 53.3% מתושבי הגדה דיווחו כי הם מתקשים להגיע לאדמותיהם על-מנת לעבדן. 36.4% מתוכם דירגו את הקושי כ"קשה עד בלתי אפשרי".
- 64.7% מתושבי הגדה דיווחו כי הם מתקשים להגיע לעבודה. 45.5% מתוכם דירגו את הקושי כ"קשה עד בלתי אפשרי".

מחסום מאוייש

חסימה פיזית

תעלה

חיילים מערערים על מדיניות החנק

ה.ל., סמ"ר במילואים בחטיבת שריון:

אנחנו ביצענו מדיניות שבינה ובין צרכי הביטחון אין שום קשר והיא נועדה רק לאמלל את האוכלוסייה האזרחית. המציאות הייתה שמחבל יכול היה לעבור בנקודות אחרות על הכביש בלי בעיה ומי שסבל בעצם היו האנשים התמימים... המחסום לא אוייש כל הזמן. היו מצבים שבהם היינו עומדים במחסום כמה שעות ומונעים מאנשים להיכנס ואז היינו עוזבים מבלי שמישהו יחליף אותנו וכל מי שרצה יכול היה לעבור.

ש.מ., סמ"ר בחטיבת חי"ר בשירות סדיר:

קשה לי לראות איך המחסום הזה אפקטיבי... הוא קיים כדי ליצור לחץ על האוכלוסייה הפלסטינית. קצינים אמרו לי במפורש שלמחסום אין תועלת ביטחונית ושהוא נועד להציץ לאוכלוסייה.

תום מהגר, סמ"ר במילואים:

"אנחנו מעמידים מחסום שהוא לא מוסרי ומחסום שכל המטרה שלו זה אך ורק לפגוע באוכלוסייה אזרחית, זו התכלית של המחסום... זה בשביל להציץ לפלסטינים ואת זה המפקדים בשטח יודעים".
גלי צה"ל, מה בוער, 5.11.03

ה.ל., סמ"ר במילואים בחטיבת חי"ר:

כאילו הפקודות אומרות תשניאו את עצמכם עליהם, עד שהם יעשו משהו ואז תהיה סיבה להיכנס בהם... רוח הדברים אמרה תמאסו על הפלסטינים את החיים. תעצרו אותם, תבדקו אותם 1001 פעמים כדי שלא ירצו לנסוע על הציר הזה. זה נראה לי מטופש. אתה פוגע לאנשים בפרנסה, פוגע לאנשים בחיים שלהם. אתה מעכב ילדים בדרך לבית הספר, איזה טובה יכולה לצמוח מזה לצבא. למדינה?

ר'ודפה סוואלמה, בת 45, נשואה ואם לחמישה, שרתת בבית ספר, תושבת הכפר עסירה אישמאליה:

"אני גרה בכפר עסירה אישמאליה, כארבעה ק"מ מצפון לשכם. אני עובדת בניקיון בבית הספר עבד א-רחים מחמוד שבעיר. בעלי נכה מלידה. לפני האינתיפאדה הוא עבד במפעל נעליים, בעבודה שמתאימה לנכות שלו. כשהתחילה האינתיפאדה, הצבא הישראלי הרס את הכביש הסלול היחיד שחיבר את הכפר שלנו לשכם. הם חפרו בו תעלות והציבו מחסומי עפר ואבנים גדולות ומאז מכוניות לא יכולות לעבור בו. בעלי, בגלל נכותו, לא יכול לעקוף את המחסומים וללכת בשטח הררי לא סלול. לכן פיטרו אותנו מהמפעל. אני נשארתי המפרנסת היחידה של המשפחה, המונה שבע נפשות. מדי בוקר אני צריכה להגיע לעבודה שלי בשכם. בעבר הייתי יוצאת מהבית בערך בשעה 7:15 ומגיעה לעבודה אחרי כרבע שעה. כשהתחילה האינתיפאדה לא הצלחתי להגיע לעבודה באופן סדיר כי אני צריכה ללכת בדרכים עוקפות והחיילים הישראליים אורבים להולכי הרגל. כל שבוע נתפסתי בין ארבע לחמש פעמים. התחלתי לצאת מהכפר בשעה 4:00 בבוקר, שלוש וחצי שעות לפני השעה בה אני מתחילה לעבוד, לפני שהחיילים הישראליים מגיעים למארב. אני חוזרת הביתה רק ב-8:30 בערב, אחרי מסע בדרכים עוקפות."

סאמר דואר'מה, בן 38, נשוי ואב לארבעה, נהג מונית, תושב טובאס:

"החייל בדק את התעודות שלי ושל הנוסעים במונית ואמר לי שהנוסעים יכולים לעבור אבל אני לא, כי אני מבוקש. הוא אמר שהתמונה בתעודת הזהות היא לא שלי ושהתעודה מזוייפת. הוא הורה לי לשתוק ולשבת ליד קוביות הבטון. ישבתי שם בשמש מהשעה 9:00 עד בערך 4:30 אחרי הצהריים. אז הלכתי לחייל שעייב אותי ואמרתי לו: "או שתעצור אותי או שתשחרר אותי". החייל החזיר לי את תעודת הזהות ואמר לי: "לך הביתה". הוא אמר לי שאני כבר לא מבוקש."

ח'אלד אל-בזאר, בן 31, נשוי ואב לשמונה, פועל, תושב הכפר סורדא:

"יש לי עגלה רתומה לחמור ואני מעביר איתה סחורה במחסום סורדא בין שתי חסימות העפר, שרחוקות כק"מ אחת מהשנייה. הצבא הישראלי הציב את החסימות האלה וחסם את המעבר למכוניות פלסטיניות. באותו היום עמדתי שם עם עוד שני אנשים שגם להם יש עגלות עם חמור. בסביבות 7:30 הגיע ג'יפ של חיילים ושישה חיילים ירדו ממנו. המפקד ניגש אלינו ושאל: "למה אתם פה?". אמרתי לו שאנחנו עובדים פה ושזו הפרנסה שלנו. הוא אמר לנו שאסור לנו להיות שם. עניתי לו: "בסדר, אנחנו הולכים הביתה". ואז, בלי סיבה, הוא כיוון את הרובה שלו אל הצמיגים של העגלות וירה ירייה אחת בכל צמיג. הירי פגע בגלגלים ועשה בהם תקר. הוא התחיל לקלל אותנו בערבית וצעק: "יאללה, יא אבן שרמוטה, יא מניאק, לכו מפה". הוא הורה לנו לשחרר את החמורים מהעגלות ולגרור את העגלות בידיים. גררנו את החמורים ואת העגלות והוצאנו אותם מאזור המחסום."

ואז, בלי סיבה, הוא כיוון את הרובה שלו אל הצמיגים של העגלות וירה ירייה אחת בכל צמיג. הוא התחיל לקלל אותנו בערבית וצעק: "יאללה, יא אבן שרמוטה, יא מניאק, לכו מפה."

עדות פלסטינים

אחמד עלי מוחמד קרעאן, בן 18, רווק, סבל, תושב מחנה הפליטים בלאטה:

"הגעתי למחסום חווארה בסביבות השעה 3 אחרי הצהריים. החיילים במחסום כבר הכירו אותי. ביקשתי מאחד מהם שייתן לי לעבור לצד השני של המחסום. החייל לא הגיב אז ביקשתי ממנו שוב. הוא תפס לי את היד והיכה אותי. שני חיילים אחרים התקרבו והצטרפו אליו. שלושתם היכו אותי ואחר כך קשרו לי את הידיים באזיקים וכיסו לי את העיניים. הם הכניסו אותי לתוך חדר קטן, בגודל של מטר על מטר. נשארתי בתוך החדר כשלוש שעות. מדי פעם החיילים נכנסו והיכו אותי. אחרי כשלוש שעות הם הוציאו אותי מהחדר."

נשארתי עם עיניים קשורות. מדי פעם החיילים עברו לידי ושוב היכו אותי. בסביבות 8:30 בערב הם הסירו לי את האזיקים ואת כיסוי העיניים ונתנו לי ללכת."

ג.ס., סגן במילואים בחטיבת חי"ר:

כשאתה אומר לבעל רכב שהוא לא יכול לעבור מחסום והוא מנסה לעשות את זה יותר מפעם אחת, אז יש מקרים שבהם מייבשים אותו כמה שעות. פשוט לוקחים לו את תעודת הזהות והוא מחכה שם עד שמחזירים לו אותה. עכשיו המצב הרבה יותר רגוע. בניגוד לעבר לא נתקלתי למשל במקרים של הוצאת אויר מהגלגלים...

מה שקורה הוא שמנהלים מעין "מאזן אימה" עם האוכלוסייה המקומית. ברגע שהם מרגישים שהיד רכה איתם, שמאפשרים להם יותר מדי, שהמפקד במחסום הוא בן אדם פתוח שמאפשר לאנשים או לרכבים ללא אישור לעבור, אז הם מנצלים את זה יותר ויותר ואז הוא פשוט צריך להראות שיש גבול ולא משחקים יותר... הפלסטינים יודעים את החוקים, הם יודעים את ההגבלות. בפעם הראשונה שמישהו ינסה להתחכם איתי הוא ישלם על זה את המחיר המלא ואחר כך כולם יזהרו ממני. במקרה של הוצאת האוויר מהגלגלים המפקד שעשה את זה צדק, יותר לא ניסו להתחכם אתו.

עדויות חיילים

ד.ה., סמ"ר בחטיבת חי"ר בשירות סדיר:

הציבור בארץ פשוט לא יודע כלום. החייל הקטן מקבל את ההחלטות בשטח. יש לי נשק, לבן-אדם מולי אין נשק. אז אני יכול להחליט בשבילו מה הוא יעשה. כל עוד הוא במחסום שלי הוא בממלכה שלי. אני יכול להחליט אם הוא יקום, יקפוץ, ילך, יתווז, יביא לי בקבוק קולה מהאוטו, ברמה של ביזה ממש. אני ראיתי את הדברים האלה בעיניים שלי. אם פלסטיני נכנס עם רכב של חברת קוקה קולה לשטחים, החייל אומר לו אתה יודע מה, אני אעשה לך ג'סטטה. אני לא אבדוק את כל האוטו, רק תביא לי שני בקבוקים. הפלסטיני יפחד ויביא לו שני בקבוקים...

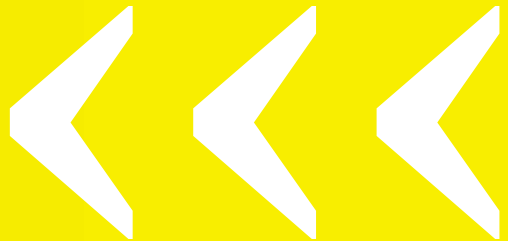
עצרתי רכב ובדקתי אותו. לבנאדם הייתה סחורה מאחור. שאלתי אותו מה יש לו בארגזים. הוא פתח אותם וראיתי בשמים שבחוץ עולים בסביבות 300 ש"ח ליחידה. ואז הוא אומר לי "קח עשר". אמרתי לו שאני לא רוצה. ואז הוא אמר לי שוב: "קח עשר, מה אכפת לך?". שאלתי אותו למה והוא אמר: "במחסום הקודם נתתי להם עשר. תיקח, תיקח, זה בסדר, אנחנו רגילים לזה". אמרתי לו שאני לא לוקח מהם כלום ושיעברו את המחסום. הם כל כך הופתעו. הם פשוט חייכו אלי. הם לא היו רגילים לזה שחייל של צה"ל בכלל פונה אליהם ושואל אותם מה נשמע ואומר להם סעו לשלום. חיילי צה"ל לא משתמשים במשפטים כאלה, הם פשוט נאלמו דום.

א.ר., מ"פ שיריון במילואים:

לכל מג"ד יש די-9. כל מ"פ יכול להחליט מתי סוגרים דרך ואיך... שיקול הדעת של המ"פ בשטח הוא רחב מאוד, החל מלקבוע באיזה דרכים פלסטינים יסעו ובאיזה לא, ועד מעבר חולים ופצועים. כשהפלסטינים התלוננו שחולה מת כי לא נתנו לו לעבור במחסום, לא הייתי צריך להסביר את זה לאף אחד, המג"ד שאל משהו וזהו. אף אחד לא באמת מבקש דין וחשבון בדברים שנוגעים לחיי פלסטינים.

י.ק., סמ"ר בחטיבת חי"ר בשירות סדיר:

גם החייל עם הכי הרבה כוונות טובות, ששומר שמונה-שמונה במחסום, בחום, יגיע לסף שבירה מסוים. אתה יושב בצל, ואז צריך לקום, לסמן למכונית לגשת, לבדוק אותה. לפעמים מחכים עשר דקות עד שמסמנים אבל לפעמים שעה או שעתיים, פשוט כי לאנשים אין כוח לקום ולבדוק. זה יוצר פקקים ענקיים. בבוקר ממוצע, כשעובדים מהר, אנשים יחכו ארבע-חמש שעות בתור. במקומות אחרים יכולים הרבה פעמים לחכות מארבע בבוקר עד שתיים בצהריים...

אולי רק עכשיו מבין
החייל מה קרה בדקות
האחרונות, כמה מטרים
לידו. אולי רק אחרי
שניגש בעצמו, הולך
אחרי אב שבור, וראה
לראשונה את התמונה
המלאה. אישה ותינוקת
שקטה וחבל טבור
ומחסום. המחסום שלו.

מרים

הצירים התחילו לפנות בוקר. רולה הסתכלה החוצה, ראתה שעדיין חושך ודאגה. שבעה ילדים יש לה ולדאוד בעלה, היא מכירה היטב את כאבי הצירים, את הרגעים האלה שבכל פעם מפתיעים אותה מחדש - איך מתוך הכאב והעירפול וחידוד החושים נולד תינוק. ילד. איך תשעה חודשים מסתיימים ומתחילים חיים שלמים.

רולה דאגה כי עדיין חושך ומסוכן לצאת לדרך. צריך לעקוף חסימות, ללכת ברגל, להגיע למחסום. היא לא יודעת אם ימצאו חיילים במחסום בשעה כזו, דאוד לא בטוח שבכלל יגיעו עד אליו. הם לא מאמינים שזה יצליח אבל מתקשרים לטהר האדום, מבקשים שישלחו אמבולנס. הסיכוי שלו לעבור את המחסומים גדול יותר, הם מקווים, מי לא יפתח דרך לרכב רפואי.

מהסדר אומרים שאי אפשר. שיגיעו לבד עד למחסום, שם כבר ייפגשו. דאוד אומר שמייד יעלה האור והמונית כבר תחכה בחוץ ותיקח אותם. תוך דקות יהיו במחסום, הוא מנסה להרגיע, אחר כך הדרך כבר תהיה קצרה. בשקט, לעצמו, הוא מקלל. רבע שעה לקחה פעם הדרך מסאלם, הכפר בו הם גרים, עד לבית החולים בשכם. מקסימום חמש עשרה דקות, דלת לדלת. אבל עכשיו...

המונית מורידה אותם ליד המחסום. דאוד עוזר לאישתו להישען על אחת מקוביות הבטון והולך לעבר החיילים. הוא עוצר בעצמו לא לעבור את המרחק הקצר ביניהם, כחמישה עשר מטרים, בריצה, לא כדאי לעורר חשד. חייל רואה אותו ומורה לו לעמוד. דאוד, שמח על העברית בפיו, ממחר להסביר את המצב. החייל מבקש שיחזור לאחור.

רולה אומרת שאין זמן, זה מתחיל. הוא מכיר את המבט הזה שיש לה עכשיו בעיניים ויודע שכל האחריות עליו. הוא חייב להצליח לעבור.

הוא עומד מול החייל. הוא מדבר. החייל מדבר. דאוד זוכר כוס קפה, אולי משהו שקשור לארוחת בוקר. מאחור הוא שומע את רולה צועקת. דאוד מתחנן. עכשיו, הוא מנסה להגיד, זה קורה עכשיו.

זה לא ענין להחלטה, זה לא בשליטתה. התינוקת, מרים היא תיקרא לה, רוצה כבר לצאת. לידה מאחורי קוביית בטון. על האדמה.

מרים בוכה. מרים נולדה בוכה. היא הספיקה לבכות כמה דקות עד שהפסיקה. עד שמתה.

אולי רק עכשיו מבין החייל מה קרה בדקות האחרונות, כמה מטרים לידו. אולי רק אחרי שניגש בעצמו, הולך אחרי אב שבור, וראה לראשונה את התמונה המלאה. את התמונה היחידה שהיתה קיימת באותו בוקר, בין הכפר סאלם לבין שכם. אישה ותינוקת שקטה וחבל טבור ומחסום. המחסום שלו.

עכשיו החיילים נותנים לדאוד ורולה לעבור. האבא מרים שתי אבנים מהאדמה וחותר את חבל הטבור. בצד השני של המחסום ממתנה מונית, האמבולנס לא הגיע. במחסום אחר לא נתנו לו לעבור.

אולי מרים קיבלה מכה בראש מייד כשיצאה לעולם. אולי היה חסר לה חמצן. אולי היתה חיה אם היתה נשאת עוד זמן בתוך הרחם, עד שהחייל היה מסכים. ואולי לא.

רולה ודאוד זוכרים את הבוקר הזה. אולי גם החייל.

כבר יותר משלוש שנים אומרים לנו שמדיניות החנק הכרחית ושכליאת מיליוני פלסטינים טובה לישראלים. אומרים לנו שזה ביטחון.

רובנו רצינו להאמין. קיווינו שמי שאחראי על ביטחוננו, בממשלה ובכוחות הביטחון, יודע מה נכון וצריך לעשות.

קצינים בכירים וחיילים שמשרתים שם חוזרים ואומרים שמדיניות החנק לא עובדת. שהקונספציה שגויה. שמאות החסימות הפיזיות והמחסומים המאוישים פוגעים באזרחים, אבל לא מונעים מאדם צעיר חמוש בתיק נפץ לעקוף בקלות מסביב. אחרים מזהירים – מצוקה, השפלה ויאוש הם התוצאה האמיתית של מדיניות החנק. והרמטכ"ל, האחראי על יישומה, אומר שזה מזיק.

פלסטינים שחיים יום את מדיניות החנק מספרים על שיגרה בלתי נסבלת, על ימים ושעות אבודים, על אי הוודאות התמידית ועל חוסר האונים.

חיילים מתארים מה הם עושים במחסומים האלה ומה המחסומים עושים להם. ומומחים מודאגים מההשפעות ארוכות הטווח על אלה שכולנו שלחנו לבצע מדיניות שמחייבת פגיעה באזרחים.

אחרי 39 חודשים – חייבים להפסיק את מדיניות החנק.

זה לא ביטחון. זאת השפלה.

■ היום כולם כבר יודעים: מדיניות החנק לא מוסיפה ביטחון ■ מדיניות החנק מתאכזרת לאזרחים ■ מדיניות החנק הורסת אותנו מבפנים

"זאת הייתה זוועת עולם.

הרגשתי כאילו אני בנאדם רע. אני שונא לעשות את התפקיד של הבנאדם הרע, אבל הייתי בנאדם רע שממרר את החיים לאנשים אחרים... הדבר שהיה הכי קשה לי במחסום היה לראות ברכבים את הילדים ולראות איך הם בוכים לי בעיניים מרוב פחד. זה היה נורא. ילדים קטנים יבכו לך בעיניים ואתה תרגיש כל כך רע עם עצמך אם אתה רואה בהם בני אדם. ואני חייב לראות בהם בני אדם...

אתה רואה את החיוך שיש לי עכשיו על הפנים? זה חיוך רטרואקטיבי. זה חיוך שחצי שנה לא היה לי על הפרצוף כי חצי שנה הייתי זומבי. הייתי פשוט שבור, הייתי שבר. הייתי מגיע לחופשות של ארבעה ימים בבית והייתי שבור. לא הייתי מדבר עם אף אחד, לא הייתי צוחק. הייתי רואה דברים מצחיקים בטלוויזיה ולא הייתי צוחק. כל הזמן הייתי אומר מה אני עושה? מה אני עושה? למה אני עושה את זה?"

ד.ה., סמ"ר בחטיבת חי"ר בשירות סדיר, אוגוסט 2003

אל"ת (מיל') פרופ' אני בלייך, ראש החוג לפסיכיאטריה באוני' ת"א, ראש מחלקת בריאות הנפש בצה"ל בזמן האינתיפאדה הראשונה:

"חיילים בני 18, שפעלו כפי שפעלו בשטחים, עלולים לפעול באותו אופן גם במקומות אחרים... הם יהיו יותר אלימים, פחות מרוסנים, פחות רגישים לכאב ולצער הזולת. זה בהחלט יופיע. לפני יותר מעשר שנים היה מוגזם לדרוש מגוף מקצועי, שצריך להביא הוכחות אמפיריות, להצביע על כך בוודאות. היום כולנו כבר יודעים את זה."

ידיעות אחרונות, 22.2.02

כשליש מהחיילים ששירתו בחודשים האחרונים במחסום תרקומיא בדרום-הדרון פנו בתום השירות לטיפול של קצין בריאות הנפש. הארץ, 1.1.02

הרמטכ"ל, רביאלוף משה יעלון:

"אני מודאג מזה שגם אם אנחנו ננצח במלחמה בסוף לא נוכל להסתכל על עצמנו במראה. אנחנו בבעייה. כל הלחימה הזאת לא מוסיפה לנו בריאות, מבחינת חוסן מוסרי. חייל שנדרש לעמוד במחסום, עם הנגישות והפיתויים שמביאים אנשים לבוז, לא מוסיפים לחוסן המוסרי שלנו."

ידיעות אחרונות, 7 ימים, 4.7.03

כתיובה ועריכה: איל רוז, יעל שטיין

ריכוז מידע: יעל הנדלסמן, סוהאד סקאללה, רונן שניידרמן

עבודת שטח: מוסא אבו השהש,

עאטף אבו רוב, רון דודאי, עלי דר'ארמה,

נעם הופשטטר, סוהא זיד, ליאור יבנה,

איל רוז, רונן שניידרמן

עריכה גרפית: סטודיו צרפתי חרד

איורים: דוד פולונסקי

צילומים: רויטרס

בְּצֵלֶם

מנכ"ל: ג'סיקה מונטל

צוות: מוסא אבו השהש, עאטף אבו רוב,

נגי'ב אבו רקיייה, נמרוד אמולק,

רחל גרינשפן, אתי דרעי, נעם הופשטטר,

יעל הנדלסמן, סוהא זיד, איאד חראד,

ידזקאָל לייץ, מאזן מג'אלווי,

אליעזר מואב, סוהאד סקאללה, שלומי

סויסה, סוהיר עאבדי, בהא עליאן, שירלי

ערן, אופיר פוירשטיין, איל רוז, צבי שולמן,

יצחק שוסטר, יעל שטיין, רונן שניידרמן

יו"ר הנהלה: ענת בילצקי

הנהלה: אילת אופיר, אריה ארנון,

סלסו גרבו, הנרייט דהאן־כלב,

נאסר דרוויש, שרון טל, רני טלמור,

ויקטור לדרפרב, אבישי מרגלית,

גילה סבירסקי, חסן עבאדי, פרץ קידרון,

מנחם קליין, אמנון קפלויק, דני רובינשטיין,

נאדירה שלהוב־קבורקיאן

בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים,

רח' התעשייה 8 ירושלים, טל': 02-6735599, פקס': 02-6749111, www.btselem.org

בצלם הוא ארגון זכויות אדם עצמאי שהוקם בשנת 1989 במטרה לתעד את הפרות

זכויות האדם בשטחים ולהביאן לידיעת קובעי המדיניות והציבור הרחב.

ממצאי בצלם מבוססים על עבודת שטח ותחקירים עצמאיים וכן על מקורות רשמיים, עיתונות ונתוני ארגוני זכויות אדם ישראליים, פלסטיניים ובינלאומיים.